

Шкурченко А. Ю.

Відтворення інтертекстуальності в англомовних сучасних науково-технічних текстах українською мовою

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Сучасне розуміння стилістики науково-технічного тексту суттєво відрізняється від того, що склалося ще в минулому столітті. Досі категорія інтертекстуальності повноцінно розглядається лише у сфері літературознавства [4, с. 82]. Саме тому актуальне дослідження має на меті підтвердити сучасний погляд на явище інтертекстуальності як стильову рису наукового стилю та довести тезу про постійну наявність або навіть навмисне використання засобів інтертекстуальності (логічної експресивності, діалогічності) у текстах науково-технічного стилю різного галузевого спрямування. Сучасні дослідження з тематики характеризують ці категорії як «інтертекстуальні» [2, 3, 4], хоча частота їх використання не надто висока, на відміну від проявів прямих чи непрямих засобів актуалізації інтертекстуальності, але характеризується посиленням передачі та сприйняття інформації, що є важливим для успішного обміну науковою інформацією. Використання інтертекстуальних утворень у науково-технічних текстах можна вважати прийнятним не тільки в контексті наукової комунікації, але й для передачі логічної експресивності викладу матеріалу та посилення його об'єктивності та достовірності.

Відповідно, **актуальність** дослідження визначається спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення інтертекстуальності як стильової риси наукового тексту, яка ще не знайшла достатнього висвітлення в україномовному науковому дискурсі.

Об'єкт дослідження – лексичні та текстові одиниці з проявом інтертекстуальності в сучасних англомовних науково-технічних текстах.

Предметом дослідження є засоби передачі інтертекстуальності наукового стилю сучасних англомовних науково-технічних текстів при перекладі українською мовою.

Метою дослідження є аналіз малодосліджених стильових рис науково-технічних текстів: інтертекстуальності, діалогічності та логічної експресивності у процесі перекладу їх з англійської мови українською.

З урахуванням попередніх досліджень стильових рис англомовних наукових текстів [1–4], вважаємо за доцільне додати до їх переліку інтертекстуальність, діалогічність та логічну експресивність, які, на нашу думку, є важливими для розуміння сучасної функції науково-технічного текстового середовища для комунікації у світовому науковому просторі. Ключовим для їх передачі є визначення основних елементів їх прояву в тексті та ознак їх вираження. Це також є необхідним для вивчення механізму опосередкованої комунікації між автором оригінального тексту та читачем, а також специфіки комунікації у загальнонауковому дискурсі.

Інтертекстуальність наукового стилю проявляється саме у своєрідному натяку на діалогічність викладу інформації та комунікативність передачі думки, об'єктивність, точність і логічність викладу фактів. Це твердження стосується і стилістичних засобів її вираження. Під час відтворення перекладачем інтертекстуальності у процесі перекладу важливо пам'ятати, що передача чи непереддача інтертекстуальності залежить насамперед від специфіки сфери використання та самого тексту оригіналу.

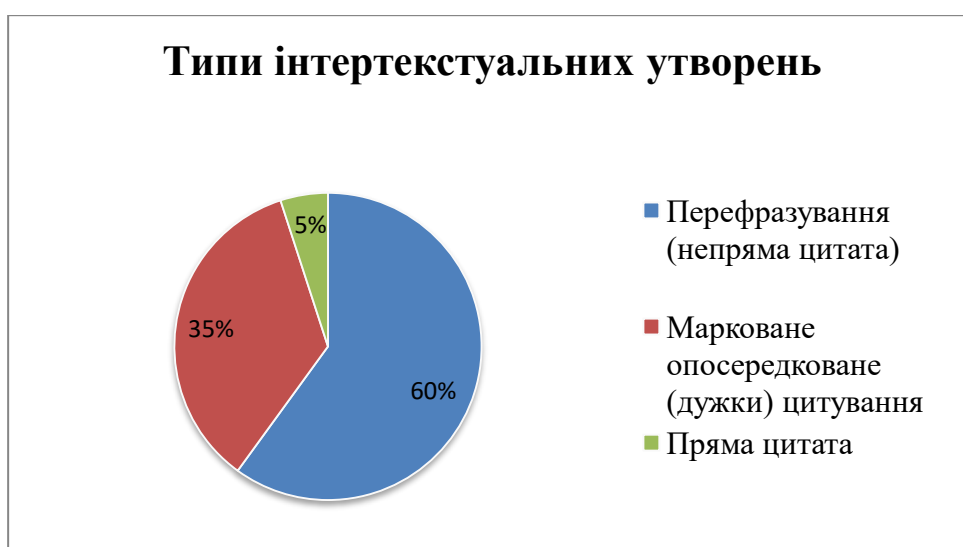
1. “Notwithstanding these subtleties, we are now ready to compute the number of points in $V(\mathbb{F}_p)$ ” [7, p. 379] – «Незважаючи на ці тонкощі, ми готові тепер обчислити кількість точок у $V(\mathbb{F}_p)$ ».
2. “We can understand Le Châtelier’s principle by returning to our Narnia and Middle Earth analogy” [8, p. 546] – «Ми можемо зрозуміти принцип Ле Шательє, повернувшись до нашої аналогії з Нарнією та Середзем’ям».

Специфіка використання конструкцій і засобів вираження в різних сферах залежить від цільової аудиторії, на яку розрахований текст. Важливо пам'ятати,

що інтертекстуальність є сполучною ланкою між авторською репрезентацією думки та читацьким сприйняттям. Тому сприйняття інформації в певні моменти цілком полягає у правильній передачі логічного підсилення інформації та діалогічного налаштування авторського викладу думки.

1. “Finally, epinephrine – which is sometimes called the “fight-or-flight” hormone – is produced by the adrenal gland in stressful situations” [6, p. 599]. – «Нарешті, адреналін, який іноді називають гормоном «бийся або біжи», виробляється наднирковими залозами в стресових ситуаціях».
2. “At the beginning, the occupation of the states indicates that in a light nucleus $Z \approx N$, since in this way the energy is lowered” [5, p. 128] – «На початку активність станів вказує на те, що в легкому ядрі $Z \approx N$, оскільки таким чином зменшується енергія».

При передачі маркерів інтертекстуальності сучасного англomовного наукового тексту важливо враховувати використання відповідних конструкцій або лексичних одиниць, підсилювальних часток і засобів передачі авторської думки в мові перекладу, які відповідають особливостям і одиницям мови оригіналу. На 230 досліджених прикладах інтертекстуальних утворень було виявлено, що 60% з них мають форму перефразування, 35% – маркованої цитати і 5% – прямої цитати.

Діаграма 1. Співвідношення типів інтертекстуальних утворень на 230 розглянутих прикладах з науково-технічних текстів

Варто зазначити, що англомовний науковий дискурс належить до інформативного/аргументативного типу дискурсу [1, с. 7], тобто його характерною рисою є іллокуція висловлювання з метою переконання читача/адресата. У цьому випадку можна навіть говорити про метадискурс, який виконує своє основне завдання завдяки іллокутивним конструкціям (наприклад, дієсловами *assure, assert, affirm, claim, testify, vouch for*, які при перекладі передаємо відповідниками «доводити», «наголошувати», «підтверджувати», «стверджувати», «свідчити», «підтримувати»), логічно-експресивним елементам (дієсловам вираження думки – *believe, think, suggest, suppose, assume* («ми впевнені», «на нашу думку», «на наш погляд», «за нашими спостереженнями», «за підрахунками»)); дієсловам сприйняття – *see, observe, feel, hear, hope* («як демонструє», «як можна спостерігати», «характерно», «за словами», «вбачаємо»), переконуючим та апелятивним словосполученням (*as can be, as you see, I suggest, we believe* – «як можна припустити», «як можете бачити», «ми пропонуємо», «ми переконані»).

При перекладі маркерів інтертекстуальності сучасного англомовного науково-технічного дискурсу ми використовували відповідні конструкції або лексичні одиниці, як підсилювальні частки, та засоби передачі авторської інтенції в мові перекладу, що відповідають маркерам та одиницям мови оригіналу. Однак найскладнішими для передачі залишаються імпліцитні авторські інтенції, вирвані з первісного контексту цитати чи перефразування, а також абстрактні формули та символічна мова різної складності. Особливу складність становлять авторизовані інтенції з їх суб'єктивною природою, оскільки вони пов'язані з інтертекстуальністю у вигляді міжсуб'єктивного звернення адресанта до адресата повідомлення. Для поглиблення вивчення цих аспектів з урахуванням зворотного читацького сприйняття варто було б розширити і поглибити дослідження обраної теми не лише з боку лінгвістики, а й прагматики перекладознавства. У чому і полягає перспектива подальших досліджень як специфіки цієї роботи, так і проблематики в загальному перекладознавчому дискурсі.

Література:

1. Гніздечко О. М. Авторизація наукового дискурсу : комунікативно-прагматичний аспект (на матеріалі англомовних статей сучасних європейських та американських лінгвістів) : дис. канд. філол. наук : 10.02.04. Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ. 2005. 203 с.
2. Маслова Т. Б. Інтертекстуальність та інтердискурсивність наукового мовлення. Дослідження і викладання іноземних мов у глобалізованому економічному просторі : збірник матеріалів і тез першої міжнародної конференції. Київ : ВПЦ «Київський університет». 2014. С. 54–58.
3. Пільгуй Н. М. Англомовний науковий агротехнічний дискурс : лінгвостилістичний та прагматичний аспекти : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» ; Запорізький. національний університет. Запоріжжя. 2014. 238 с.
4. Шабат-Савка С. Граматичні маркери суб'єктивно-модальних інтенцій : вставні та вставлені конструкції. Філологічний дискурс. Випуск 3. 2016. С. 240–250.
5. Bertulani C. Nuclear Physics in a Nutshell. Princeton University Press. 2007. 473 p.
6. Karp G., Iwasa J., Marshall W. Karp`s Cell and Molecular Biology. Concepts and Experiments. Eight Edition. Wiley. 2016. 832 p.
7. The Princeton Companion to Mathematics / editor T. Gowers ; associate editors J. Barrow-Green, I. Leader. Princeton University Press. 2008. 1034 p.
8. Tro H. J. Introductory Chemistry. Fourth Edition. Prentice Hall. 2012. 825 p.